

LA DOLÇAINA: INSTRUMENT SOLISTA

PER JESÚS PALOS

ARTICLE PUBLICAT EN EL DIARI EL MUNDO CASTELLÓN AL DIA
(ESPECIAL MAGDALENA ANY 2005)

Acudeixes avui en dia a un aplec de dolçainers, i l'últim que t'esperes és que t'apareguen instruments com els platets, els tabals, tambors llargs, cascavells, bombo, etc...emulant per a inventar l'in-inventable qual orquestra dolçainera a ritme de pasdoble, narxa mora o rondó venecià, amb dolçaines amb gobelets de rosca, faristols pertot arreu i aparells afinadors que funcionen amb piles.

Quan era festa, la primera cosa que senties era el gaiter, la dolçaina sonava sola amb els aguts en la diana, continuava sola amb la Eixida de missa, El retaule, Puja la Vila i més sola en la Procesó, això si amb el seu fidel acompanyant, el tambor, amb ritme sobri, pesat i uníson interpretaven les peces que havien sentit tocar als seus anteriors i estos a altres, això si, cada gaiter, li donava la seua pròpia interpretació, encunyaven cada peça amb el seu propi segell, afegia mordents, pujava el to, creava registres amb sons diferents, introduïa nous retardants, i quan sonava tot el món reconeixia el dolçainer.

La dolçaina, doncs, naix com un instrument solista, en la que cada músic li donava la sue empremta, no era la mateixa dolçaina si la pressió sobre la llengüeta era major o menor, i no sonarà igual si era de boix, avellaner, palissandre..., la dolçaina es convertia doncs en un instrument personalitzat i propi de cada dolçainer, la qual cosa li feia recognoscible.

Les peces eren tocades d'oïdes, no existien transcripcions per això quan tractaves de passar algunes peces a paper pautat, les dificultats rítmiques, ja siga del propi tambor com l'escriptura del pentagrama de la dolçaina feien si no del tot molt difícil plasmar de forma exacta en el pentagrama la melodia perquè poguera ser intepretada per músics diferents.

A aquesta dificultat se li afegia una de nova. Hem de tenir en compte que la dolçaina és un instrument tradicional, construït per artesans, sense cap normativa estàndart per la qual cosa cada dolçaina és un món de notes, tons i intervals sent el dissonant allò més habitual entre elles.

Però esta indiosincràsia pròpia de la dolçaina i del gaiter ha canviat.

La dolçaina ja no és un instrument únicament solista, sinó que cada vegada més augmenten les colles de dolçainers i tabaleers i estes en la seua lloable evolució han anat reglant la interpretació fins aconseguir que tot sone igual i tot siga el mateix...jo diria que han aconseguit l'homogeneïtzació.

Els instruments, la dolçaina totes tenen el mateix patró mil·limètric dels forats, diguem que ja són estàndart. Per poder ser totes iguals han d'estar fetes del mateix material perquè sonen de la mateixa manera, totes estan fabricades ja no pel mateix artesà sinó per la mateixa fàbrica, i els tambors tots, a poder ser, han de ser de la mateixa manera i amb el mateix timbre.

Les transcripcions i per tant l'obtenció de partitures han deixat de se un problema per convertir-se en croms de canvi que de forma unísona i monòtona es repetixen i repetixen fins al cansament, sense cap ipus de matisacó, no s'afigen notes, no es canvien temps, no s'intercalen mordents ni intercanvien tresillo, tot sonarà igual ja siga en Nova York, París, la plaça major de Sorita o la de Tales.

Tenim doncs que l'homologació està regnant en estos moments en el món de la dolçaina, per això venim a proposar una nova actitud perquè l'instrument siga considerat novament com a instrument solista: No volem dir amb això que s'acaben ni desmeresca la promoció que de la dolçaina han fet les colles de dolçainers i tabaleers, sinó que dins de les mateixes s'ha de prendre consciència que en la diversitat de l'instrument, que en la seua ruda i senzilla concepció es troba la seua riquesa musical i diversitat harmònica.

Proposem també que no la prostituïsquen fent-la sonar junt a bongos, platets, cascavells o timbals sinó que s'eleve el seu so fins se l'autèntic protagonista de la verdadera orquestra i que una vegada reglats de forma científica i docent els seus estudis el dolçainer tinga la seua cadira en la filharmònica per a consagrar-se la dolçaina tal com va ser concebuda: com un instrument solista:

JESÚS PALOS ÉS MEMBRE DE LA COLLA DEL REI BARBUT. ABOGAT I EX GERENT DE CASTELLÓ CULTURAL